

23 מרץ, 2021

ב-20 לפברואר פירסמה מפלגת ימינה את מה שהיא הגדירה "התוכנית הכלכלית הנועזת בתולדות ישראל", או 'תוכנית סינגפור'. התוכנית, שנקבעה כתנאי להצטרפות ימינה לממשלה, תכלול הורדה של 15% במס ההכנסה, הורדה דרמטית של שיעור מס החברות מ-23% ל-15%, והקפאה של הוצאות הממשלה.¹

מי שעמד מאחורי התוכנית הוא היועץ הכלכלי של ימינה, ד"ר אמציה סמקאי, מנכ"ל סמקאי אסטרטגיה.² לדבריו, כדי לממש את התוכנית יש להקפיא את תקציב הממשלה בחמש השנים הקרובות, ואחר כך להמשיך להגדיל אותו לפי גודל האוכלוסייה.

לסמקאי אין בעיה עם עלית אי-השוויון כתוצאה מהמהלכים שבנט מציע. לדבריו: "אי-שוויון זו מילה קצת קשה. באי-שוויון מסתכלים על נקודת הזמן הנוכחית. בכלכלות שוק חופשי, לעומת זאת, יש מוביליות גבוהה. מי שרוצה לעבוד ומעז – מנצח....."

סמקאי מנסה לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה - התוכנית כרוכה בהקטנת ההוצאה ולא בהקטנת השירות. ואיך זה יעשה? לדבריו במגזר הציבורי יש תחלופה גדולה, כ- 5% עד 10% מכוח האדם בכל משרד פורשים או עוזבים בשנה. לפי התוכנית יבדקו בקפדנות את הנחיצות של כל תקן שיתפנה, ואם אינו נחוץ, הוא יעבר למקום שבו צריך אותו, ותקנים מיותרים לא ימולאו מחדש.

כינוי התוכנית כ'תוכנית סינגפור' מורה שבנט וד"ר סמקאי כנראה לא מכירים את סינגפור

שוקי גלייטמן, המדען הראשי לשעבר וקונסול כבוד של סינגפור בישראל, במאמר ב'כלכליסט'³: "להכרזה הפומפוזית של נפתלי בנט ושותפיו על אימוץ מודל הכלכלה הסינגפורית בדרך של הורדת מסים כמובן שאין כל קשר עם המציאות, וזאת בכל תחום. הם אינם מתכוונים לשנות את סדר העדיפות הלאומי, לא מסוגלים להתמודד עם יכולות הניהול של המערכת הממשלתית וכמובן, נכון לרגע זה, לא נראה שהם יודעים איך לקדם את נושא הפריזון".

מה שמבלבל לעיתים אנשים המתבוננים על סינגפור מבחוץ, היא השאלה האם סינגפור היא קפיטליסטית ימנית של לייסה-פיר *laissez-faire* או סוציאליסטית-התערבותית. סינגפור היא שילוב של כל אחת מגישות אלו.

בסינגפור יש אמונה בכוחות השוק, אבל גם הבנה שלא תמיד השווקים מגיבים מספיק מהר. יש הכרה בכך שתיקונים בשוק יכולים לקחת זמן רב מדי כאשר יש שינוי מבני וחוסר וודאות קיצוני. ויש אמונה באחריות אישית אך גם הבנה שהממשלה צריכה לטפל בכשלים.

הגישה בסינגפור לפיתוח משרות ומיומנויות, יכולה להיות דוגמה טובה לשיטה הסינגפורית. הפורום הכלכלי העולמי מזהיר, לאור המהפכה התעשייתית הרביעית, מפער דרמטי בביקוש ובהיצע המיומנויות בעתיד. על רקע זה, השאלה היא האם הכשרה מחודשת ושידרוג מיומנויות הן באחריות ציבורית או פרטית?

הגישה של סינגפור היא שהכשרה מחודשת ושידרוג מיומנויות אינן רק בתחום האחריות האישית, אלא שיש בהן ענין לציבור ולכן הם זכאים לתמיכה ציבורית..

¹ <https://naftalibennett.co.il/%d7%aa%d7%9b%d7%a0%d7%99%d7%aa-%d7%a1%d7%99%d7%a0%d7%92%d7%a4%d7%95%d7%a8/>

² <https://www.themarket.com/opinion/.premium-1.9558716>

³ <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3899553,00.html>

לדוגמה: באתר של בית הספר לעסקים בסינגפור NUS לגבי קורס שעלותו כ-2,600 דולר (אמריקאי), כתוב: 'אם אתה סינגפורי, תשלם שלישי מהמחיר. אם אתה סינגפורי מעל גיל 40, תשלם 12% מהמחיר. גם אם אתה מתחת לגיל 40, והמעסיק שלך הוא חברת קטנה או בינונית SME והוא מעוניין לתת לך חסות, הוא ישלם 12% בלבד מהמחיר'.⁴

COURSE FEES AND FUNDING

	Self-Sponsored	Company-Sponsored SME (ETSS Scheme)	Company-Sponsored Non-SME
Course Fees	\$3,210.00	\$3,210.00	\$3,210.00
Singapore Citizens & PRs aged 21 years and above	\$963.00	\$363.00	\$963.00
Singapore Citizens aged 40 years and above (MCES Scheme)	\$363.00	\$363.00	\$363.00

The above prices are quoted in Singapore dollars (SGD), inclusive of 7% GST.

גישה זו המתייחסת לרמת הכישורים הכללית באוכלוסייה (פיתוח מיומנויות מתמשך, ולא רק תואר אוניברסיטאי חד פעמי) כטובת ציבור הדורשת השקעה משותפת מצד הפרט, החברה והמדינה. גישה כזו עשויה להיות בעייתית לאנשי ימין כלכלי רייגניסטים כמו בנט ופורום קבלת.

הביקורת על התוכנית הכלכלית של מפלגת ימינה.

פרופ' יוסי זעירא בראיון עם איתן אבריאל וסמי פרץ מדה-מרקר, הגיב על התוכנית של בנט⁵: "התוכנית של בנט [תוכנית סינגפור] זה ממש דבר שהוא מטומטם לחלוטין, אין לו שום הגיון כלכלי ולא שום דבר. כי הרי אנחנו יודעים שבסה"כ כאשר אתה מוריד את המיסים בצורה משמעותית זה לא משפיע על הצמיחה הכלכלית, יש כבר מספיק נסיון שהצטבר להראות שהדבר הזה פשוט לא נכון"

גיא רולניק במאמר בדה-מרקר תוקף את התוכנית⁶ 7:

"תוכנית סינגפור של בנט היא פשוטה להפליא: נניח לרגע בצד את הדיון בשאלה אם הורדת מס על העשירון, המאיון והאלפיון העליון בישראל היא צו השעה בעידן הנוכחי - ונשאל שאלה פשוטה יותר: אם נחתוך את כל שיעורי המס בישראל, כיצד נממן את הפעילות? לבנט יש שתי תשובות. ראשית, כשנוריד את המס הצמיחה

⁴ <https://business.nus.edu.sg/mod/page/view.php?id=34>

⁵ <https://www.themarker.com/podcasts/.premium-PODCAST-1.9618243>

⁶ <https://www.themarker.com/opinion/.premium.HIGHLIGHT-1.9593188>

⁷ <https://www.themarker.com/opinion/.premium.HIGHLIGHT-MAGAZINE-1.9589973>

תזנק לשמים ויהיו יותר מסים. ושנית, הוא ושותפתו איילת שקד הכריזו שיקפיאו את כל ההוצאות במגזר הציבורי.....

גורם ממשלתי בתחום המס גיחך השבוע כששאלתי אותו על תוכנית סינגפור וציין כי בכל שנותיו בתחום, מעולם לא נתקל ברעיון שאפשר לחתוך לפתע את שיעורי המס בישראל ולצפות שלא ייפתחו גירעונות תקציביים גדולים....

לקראת סוף הסרטון, מכריז בנט לפתע שהוא רוצה לראות בישראל כלכלה מהסוג של רייגן; או כפי שהיא כונתה בארה"ב במשך שנים "רייגונומיקס" - על שמו של נשיא ארה"ב ב-1981-1989. מי שמכריז ב-2021 שהוא רוצה כלכלת רייגן כנראה לא קרא בעשור האחרון את העיתונות הכלכלית הבינלאומית; כנראה לא עקב אחרי הקריסה של המודל האמריקאי: התרכזות הרוב המכריע של פירות הצמיחה בידי העשירון ובעיקר המאיון והאלפיון העליון; קיפאון של השכר החציוני במשך 30 שנה, התנפחות ההוצאות על מערכת הבריאות, אי-שוויון מטורף, ירידה בתוחלת החיים, אי-שקט חברתי וקטוב גובר בציבור. " (סוף ציטוט).

לעומתם, פרופ' עומר מואב רואה בחיוב את התוכנית, ומביע תמיכה בנקודות העיקריות שלה ⁸ ⁹:

"בשלב זה, מה שנפתלי בנט פרסם זה לא משהו שאפשר לכנות תוכנית, אולי יותר חזון..... חייבים להבין מה הם פרטי התוכנית. במעבר מחזון לתוכנית צריך לראות איך הדברים, לפחות באופן היפותטי, נסגרים. כלומר, שמול הקיצוץ במסים יהיה קיצוץ בהוצאות. וכמובן שגם אם התוכנית ממש מצוינת ולא יוצרת גרעון, יש את השאלה של ההתכנות הפוליטי..... אבל אם לא מציגים יעד אז בטח שאי אפשר להתקרב אליו. אני מודה שאת הסעיף: יצירת 400,000 מקומות עבודה במשכורת טובה באמצעות יצירת ביקוש. עסקים יצטרכו להתחרות על כל עובד והשכר יזנק, אני לא בטוח שאני מבין. אם אני מנחש נכון, הכוונה היא ביקושים לצריכה מהמגזר הפרטי בזכות הגידול בהכנסה הפנויה. אז כאן אני סקפטי. גם אם אני תומך בהורדת מיסים בצורה שאינה יוצרת גרעון."

סינגפור והקורונה

סינגפור הייתה אחת המדינות הראשונות מחוץ לסין שדיווחו על מקרים של קורונה בתחילת 2020. המדינה נכנסה לסגר חלקי באפריל 2020, ונפתחה בהדרגה מאז יוני. נכון ל- 21 למרץ 2021, סינגפור עם כ- 5.9 מיליון תושבים, דיווחה על 60,196 מקרים מצטברים של חולים ו-30 מקרי מוות, כ- 5 מתים למיליון תושבים. בישראל המצב הרבה יותר קשה: 827,428 חולים במצטבר, 6,085 מתים, כ- 662 מתים למיליון תושבים, פי 100 גרוע מהמצב בסינגפור.

התוכנית הכלכלית של ממשלת סינגפור

ב-16 לפברואר 2021, שבוע לפני פרסום 'תוכנית סינגפור' של בנט, הודיעה ממשלת סינגפור על חבילה פיסקלית חדשה בהיקף של 11 מיליארד דולר סינגפוריים (8.3 מיליארד דולר אמריקאי) לתמיכה במגזרים הכלכליים שנפגעו קשה במגפה, ובמאמצי החיסון נגד הקורונה ¹⁰.

בנאום התקציב השנתי תיאר שר האוצר הנג סווי קיט Heng Swee Keat את אופן השימוש בכספים:

- כ- 3.6 מיליארד דולר, נועדו לבריאות הציבור ולאמצעים שיאפשרו פתיחה מחדש בטוחה של העסקים, כולל יכולות חיסון, מעקב חולים ובדיקות.
- הרחבת מספר תוכניות קיימות לסבסוד שכר העובדים ולספק מימון לעסקים.
- תמיכה ממוקדת למגזרים נבחרים כגון תעופה, תחבורה יבשתית ואומנויות.

⁸ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001361428>

⁹ <https://www.inn.co.il/news/468598>.

¹⁰ <https://www.cnbc.com/2021/02/16/singapore-announces-2021-government-budget-to-support-covid-recovery.html>

- בנוסף לאמצעי התמיכה במגיפה, הנג התווה תוכניות אחרות להוצאות ממשלתיות:
- כ-18.1 מיליארד דולר בשלוש השנים הבאות כדי לסייע לעסקים ולעובדים לעבור לעולם שאחרי המגפה.
  - כ-680.29 מיליון דולר בתמיכות למשקי בית, כולל חלוקת מזומנים והנחות בגין הוצאות לחשמל.
  - אמצעים הקשורים לקיימות, כולל כ-22.67 מיליון דולר בחמש השנים הקרובות ליזמויות לקידום שימוש רב יותר ברכבים חשמליים.

בשנה שעברה (2020) ממשלת סינגפור התחייבה ליותר מ-68 מיליארד דולר, כ-20% מהתמ"ג, כדי לרכך את הפגיעה הכלכלית של המגיפה. לדברי הנג, צעדים אלה, לצד התמיכה הכספית של הבנק המרכזי, סייעו לסינגפור להימנע ממיתון גרוע יותר, למנוע אובדן מקומות עבודה ולמתן ולהפחית את אי השוויון. לדבריו, אלמלא הצעדים האלו, כלכלת סינגפור הייתה מתכווצת ב-2020 לפחות ב-12.4%, יותר מכפול מההתכווצות שהיתה בשיעור של 5.4%, המיתון הכלכלי הגרוע ביותר אי פעם שרשמה המדינה.

המקורות להוצאות אלו הן הרזרבות של סינגפור. אזכיר שלבנק ישראל יש רזרבות מט"ח בהיקף של כ-183 מיליארד דולר יחד עם היתרות עם קרן המטבע הבין-לאומית, כ-185.1 מיליארד דולר¹¹. ובנוסף, השר אמר גם כי הממשלה תגייס באגרות חוב חדשות בהיקף של כ-68 מיליארד דולר למימון פרויקטים גדולים של תשתיות לטווח הארוך.

בסינגפור לא היו מצביעים עבור 'תכנית סינגפור' של בנט

בנט מציע את 'תכנית סינגפור' שלו המבוססת על הקפאת הוצאות המדינה, בזמן שממשלת סינגפור וממשלות אחרות בעולם מתכננות תוכניות המרחיבות את הוצאות המדינה, תוכניות השקעה מסיביות כדי לחלץ את הכלכלות שלהן ממשבר הקורונה.

ממשלת סינגפור הפנימה את סכנת משבר הקורונה וביצעה הרחבה תקציבית משמעותית, כולל תכנית השקעות ממשלתית נרחבת, שעומדת על לא פחות מ-20% תוצר. בעוד שבנט מציעה לעשות הפוך.

בניגוד לטענה של בנט, שכדי להידמות לסינגפור צריך לחתוך בהוצאות על קצבאות שניתנו לנפגעי משבר הקורונה, בסינגפור הממשלה סבסדה 50% משכר העובדים בענפים שנפגעו מהמשבר, והיא מפעילה תכנית מענקים מיוחדת למעסיקים שבוחרים שלא לפטר עובדים.

נראה שבסינגפור לא היו מצביעים בעד תכנית סינגפור¹².

אמנון פורטוגלי

¹¹ <https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/07-3-21.aspx>

¹² <https://www.davar1.co.il/284633/>